

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Diuina Scientia creatorum adhuc vilissimorum prædicata omnia atoma,
etiam clarissimè attingit.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

Ferrara 1. controu. cap. 50. sine. Imo Auicenna, & Averroes hunc Aristotelis errorem non tam secuti sunt, quam ampliarunt: censent enim, Deum cetera omnia sigillatim, & distincte minime cognoscere, sed tantum seipsum. In qua sententia alter est duobus, ut minimum error alleritur; vel Deum seipsum solummodo nosse, & creatura solum, quatenus in seipso, vel Deus ipse sunt: quia dedecet Deum creatura intueri, vel Deum creatura non secundum peculiare, & proprias eorum rationes, sed solum secundum communem eorum rationem cognoscere, ut innotat quidam Doctores apud S. Tho. docere: & in alterutro quidam Aristotelis error manifeste ampliatur.

2. Restrictum autem Aristotelis errorem videtur sonare vulgatissima illa Hieronymi sententia in illud Abacuch. 1. *Mundi sumus oculi tui, ne videant malum, ita scribens: Absurdum est ad hoc deducere Dei maiestatem, ut sciat per momenta singula, qui nascantur culices, quotve moriantur: quia cunctum, & pulchrum, & muscarum sit in terra multitudine: quanti pisces in aqua natus, & qui de minoribus maiorum prae cedere debeant. In Catholico verbotum horum sensu indagando multi sunt scholastici. Soar. 1. de attributis, c. 3. n. 3. censet solum negari à Hieronymo antecedentem Dei voluntatem efficacem de his animalibus producentis, seruandis, auferendisve causarum ad aliquid ex his naturalium praerogationi. Sed quid actus voluntatis cum scientia de his, quam haec verba denegare videntur? Secundò ea praerogatio circa supernaturales solum effectus, teste Soario, versatur: ergo nec circa ortum naturalem, incertumve hominum tam Deus habet contra Hieronymi verba. Mitto eam praerogationem Dei circa effectus supernaturales proximè, vel remotè liberos in Deo non esse, imò neque esse posse, ut contr. de volunt. contra Soarium ostendam. Molina, & Herize. & ante illos Magister, & Episcopus Lucensis in aduentibus ad 6. tom. Hieronymi, qualiter. 5. aiunt solum negari à Hieronymo earum rerum successuum, sive temporis successu, seu, ut ille ait, per momenta singula habitam scientiam. Sed cum eam, quae de his rebus Deo negat, scientiam ipsi de hominibus concedat, in aliam haereseos declinare Hieronymum ea explicatio facit: nempe de hominibus successuum scientiam habere Deum. Tertio Valens noster Catholico verborum sensu desperato, censet eum locum ex illis esse, quos in Prophetis ex aliena sententia se scriptos, Hieronymus testatur Apolog. contra Rufinum: laxior tamen est solutio, desperatiorque, quam verba Hieronymi velint.*

3. Germanam igitur eius loci interpretationem contextus dedit, nisi Valquiano more legatur, plurima, ut è truncatis Patrum sententiis, absurda deducuntur. Praerogata immediatè recitat Hieronymus verba haec: *In ceteris (ab homine) animalibus generalem quidem Dei dispositionem, & ordinem, & summe rerum intelligere possumus: ut, g. quomodo nascitur piscium multitudo, & vivat in aquis: quomodo res illa, & quadrupedia oriatur in terra, & quibus alantur cibis: ceterum absurdum est, & c. recitata. Solum ergo negat Hieronymus scientiam, & providentiam, specialemque attentionem Dei circa ortum, incrementumque eorum animalium propter ipsas, ac non propter hominem potius, cuius commodo, & temporali, & aeterno ea condidit, servat, atque interimit, de quoque specialem curam, attentionemque gerit: quo sensu, i. cor. 1. dicitur: *Nunquid de bobus cura est Deo?* Constat sensus hic Hieronymi, siquidem generalem Dei providentiam erga illa etiam expresse admittit. Neque enim generalis dispositionis vox significat (ut vult Valquez) quod eis in particulari sumptis, neque attendat, nec provideat Deus: sed quod eis non specialiter, sicut homini attendat, sed generali, & communi creaturis omnibus, & singulis providentia eis prospiciat. Hanc etiam sententiam Hieronymi inuadet textus immediatè locum initio propositum sequens. *Non sumus tam avari adulares Dei, ut, dum potentiam eius ad ima detrahimus, in nosmetipsos iniurioli simus: eandem rationem, atque irrationalem providentiam esse censentes: utque apertius eum loqui de speciali hominum providentia conlatare, ex qua Angeli eorum custodiam deputantur, ut ad Deum, quid de eis per momenta singula agatur, referant, ab eaque opem implorent, & de impetrata gratia agant: subdit tandem: Ex quo liber ille stultitia damnandus in quo scriptum est: quendam Angelum nomine Tyrin praefisse reptilibus. Et quidem nihil aliud Doctorem maxi-**

imum ingenij, & constantiae laude praestitissimum sensisse, patet ex his, quae ad illud Matth. 10. *Nonne duo passeris asse veniunt, & c. scriptum: Si parva animalia absque Deo autem non decidunt, & in omnibus semper est providentia, & quae in his peritura sunt, sine Dei voluntate non perirent: vos qui aeterni estis, nec timere debetis, quod absque Dei vincta providentia. Eandem sententiam docuit expresse ad id Ierem. 32. *Nunquid mihi difficile, &c.**

4. Doctores aliquot tacito nomine citati à S. Th. eundem errorem videntur habuisse, quem in Auicenna, & Averroes secundo loco notabamus, n. 1. sine. Nempè Deum creatura quidem nosse, aut non secundum proprias, speciales, & atomas singulorum rationes: sed solum secundum rationem, seu praedicatum commune, quod solum praedicatum entis ab alio esse potest: cum nullum aliud creatis cunctis commune inueniatur: in eum sensum Mahometanum verumque, & innotatos alios Doctores interpretantur hic S. Th. & alij non desunt tamen, qui eos aliter interpretentur: nempe asserere cognoscit creatura Deo secundum omnia sua praedicata, confuse tamen cognita. Haec tamen interpretatio solum videtur disceptare in admetendis praerogationibus formalibus, & non obiectivis in cognitione divina erga creatura: si enim cognoscit omnia simul cognoscit, non, nisi ut existentia seu in ordine ad existentiam ea omnia cognoscit, in quo solum conceptu confuse omnia adunari quoniam: quare ea interpretatione sententia haec non interdictio innotatior est divinae cognitioni, cui confusione in cognoscendis, seu representandis praeterea affigit.

CERTAMEN II.

Divina scientia creatorum adhuc vilissimorum praedicata omnia, atoma etiam clarissime attingit.

1. *Non vnam tantum Catholicam veritatem praestituta continet titulus: ac proinde variis conclusionibus statuentis, probandisque erit. Prima sit: Vilissima etiam creatura Deus cognoscit. Conclusio haec deinde imprimis, atque opposita errori obortummissi & Manicheorum, qui visibilia, villa praefertim, à Deo fieri, & gubernari, qui visibilia, villa praefertim, à Deo fieri, & gubernari, quare & attendi negabant. Probaturque ex longis tractatibus Augustini, & aliorum Patrum contra Manicheos, & ex Conciliis, quibus is error damnatus est: quorum testimonio, & loca notabimus contr. 6. de providentia, quoniam prela est sapientiorum Philosophorum sententia: laqueus in epim. & 10. de legib. Plotini. lib. de providentia, quoniam testimonia referunt August. 10. de Civit. c. 14. & Ludoic. Viues ibi: Mercurij Trimegisti in Pimandro, Socratis apud Xenophontem lib. 2. de eius dictis, & factis, Thaletis Mil. apud Ciceroem dicentis de peccatore: Sed neque cogitant quidem laet. Deum: Sophoclis Poeta apud Clementem Alexandrinum 5. Siromas, ante med. dicentis: Deum divinum semper exhibere sapientibus item Platonis apud Cyrillum Alexand. 3. contra Iulianum. aientis: Deos neque ignorare, neque vim sustinere possibile esse. De Aegyptiis cetero Clementis Alex. inferius: Aures, & oculos furcantes ex materia pretiosa consecrass. Divi dedicantes: hoc utique significantes: quod Deum omnia videret. & audit: & de eisdem Cyrill. Alex. 9. contra Iulianum. med. Volentes significare Deum: hoc est, summam, & quae super omnia est, naturam pingebant oculum, cui baculum subsistebant, ut per hoc intelligatur, quod omnia videret. & sit ei regia dignitas. Accedunt Philosophi, qui eorum omnium, etiam minimum, providentiam, quae sine earum scientia esse nequit, Deo concedunt, Zeno Cicerensis cum aliis stoicis, Alexander Aristotelis discipulus lib. de provident. quae recitat Cyrillus Alexandrinus 2. contra Iulianum post med. vbi & lib. 3. sub med. refert Platonis ideas rerum omnium, quae absque earum cognitione esse in Deo non valent, & commissionem creationis animalium Angelis à Deo datam: quae licet falsa sit, verumtamen de divina animalium cognitione in sententia Platonis supponit quoad villa aliqua, expressa veritas est, citato loco Matth. 10. de passeribus, de illis, de feno agri, imò*

Disp. IV. Quæst. II. Certam. II. 207

de capillis nostris fere solum sterquilino, & rudibus
mus: quos, in numero etiam, notatos à Deo idem tex-
mus docet: *Vesperi autem capilli capiti omnes numerati*
sunt: unde ad viliora (si quæ sunt) creata reliqua cui-
 dens ducitur argumentum; cum eadem sit, eliquorum vi-
 lium ratio, nec maior in reliquis, quam in enumeratis in-
 numerandis Dei indecentia, atque à ratione difficultas. Com-
 munitatem Patrum sensum, tam pro hac, quam pro duabus
 sequentibus testimoniis recitat Ruiz d. illa 9. sect. 4.

2. Probatur secundò ex his, quæ tam ab autoritate,
 quam à ratione omniscientiam Dei probant: & quæ ab
 autoritate data iam à nobis sunt, qu. 1. certam. 1. num. 2.
 & 3. atque nonnulla concl. 1. adduntur: ubi etiam adiu-
 gentur rationes præter datas citatæ quæstione 1. certam. 2.
 num. tertio, quæ præfenti materie applicare non est diffi-
 cile. Primo enim vilissima etiam quæque à Deo causan-
 tur perfectissima activitate, & operatione, quæ cognitio-
 nis & voluntatis, imò & libertatis interuentu in operante
 necessario est. Secundo ex munere gubernatoris vniuersi,
 atque creatoris cunctis prouidentissimi parentis. Tertio
 ex prouidentia speciali, quam de hominibus habet, &
 specialissima de predestinatis, quibus vilissima animal-
 cula mortificationis, ac meriti materia sunt. Quarto:
 quia hæc eadem, quantumvis vilia, determinatam ha-
 bent entitatem, veritatem, & cognoscibilitatem: ergo
 & à Deo cognoscuntur: ne curta, ac limitata eius scien-
 tia sit. Vitiò: quia cuiusmodi cognitio est perfectio sine
 imperfectione: ergo Deo concedenda. Antecedentis pro-
 bationis præcipua, est solutio fundamenti Aristotelici, cui
 occurrunt qu. 1. certam. 2. num. 4. fine, ex speciali na-
 tura cognitionis diuinæ. Cum enim omnino à creatis ob-
 iectis absoluta, & independens sit, nihil prorsus intrin-
 secæ sue entitatis, & representationis formalis, creatio-
 num etiam emendicans, nil creaturæ vilitatis, imperfec-
 tionis, aut limitationis creatorum obiectorum trahit
 quemadmodum solis radij purissimi sordida quæque ob-
 iecta insunt, perferuntur, ac permeant, quin sordes inde
 putantur, à luæ puritate, & splendore deficient: quia
 non ex illis, sed ex sole, scilicet limpidissimo, ac pellu-
 cido luminis fonte: ita etiam diuinæ mentis radij ex Deo
 solum ipsi (num. vi intelligente, tum vi obiecto) amplifi-
 catio luminum Patre lucem accipientes, ab obiectorum
 creatorum imperfectione, limitatione, vilitateque,
 nullo solatibus radiis indemonstrata cuncta perlustrant:
 ut ideo etiam diuinæ mentis claritas solares faces longe
 superare dicatur Ecclesiast. 13. *Oculi domini multo plus*
lucidiores sunt super solem circumspicientes.

Et hæc sane solutio sumitur (vt potest nulli instantiæ pa-
 tens) est ea, quam subtiliter adhibuit Gregorius de Ari-
 stotele, vetus scholasticus delirium: & si cognitio creata
 speciem sumat ab obiecto, quod repræsentat, non au-
 tem eas imperfectionem, aut vilitatem, quia non obiecti
 speciem ipsam sumat, sed aliam suam. Neque enim vi-
 le est vili cogitare eum, qui eorum cognitione à nobis
 obiecti cogitatione non remouetur: neque eorum
 cognitione in vili aliquid inducitur: quorum neutrum
 auertere Deo, imò nec beatis potest. Desumpta autem
 videtur solutio hæc ex Augustino de vilitate credendi.
 cap. 11. ubi ita scribit: *Intelligere semper sine vitiò est:*
nam intelligere magna, & honesta, vel etiam diuinæ beati-
ssimæ est: intelligere autem superflua nihil nocet: sed
seruasse dicere nouit, cum tempus necessarium occur-
rit. Ipsa etiam noua non intelligere, sed facere, aut
pati miserum est. Non enim si quis cogitet, quomodo pos-
se inimicum suum periculo ceciderit, intelligentiæ, & non
peccati cupiditate reus est: quia si absit, quid innocentius
dici potest? Caterum si diuina cognitio à creatis obiectis,
 etiam quatenus circa ipsa versatur, quæque repræsentat,
 quod intrinsecum sui specificaretur, ac dependeret li-
 mitata foret, & quo obiectorum creatorum imperfec-
 tionum, & imperfectionum, imperfectione cresceret, pro-
 portionem saltem geometrica & diuinæ illorum cognitio-
 nis perfectio minor, & minor foret: physico quidem,
 & metaphysico vitiò, licet non morali, de quo Augu-
 stinus ibi: quare solutioni primæ standum merito cense-
 bam, & exemplo, quo eam olim illustrauit Nemestius
 Eusebii lib. de nat. hominis, cap. 44. §. 4. post med.

4. Sit secunda conclusio: creata cuncta secundum om-
 nia eorum etiam atomia prædicata, & indiuiduantur dif-

ferentias cognoscit, & penetrat scientia sua Deus. Est
 etiam Catholica conclusio contra Auicennam, Auerroem
 & innominatos à S. Thom. Doctores ex eis omnibus locis,
 quibus omnium creatorum scientia, seu omniscientia
 Dei in scriptura, Patribus, & Conciliis asseritur. *Omnia*
 enim singularia omnia designat, non solum secundum ra-
 tionem communem, in qua vnum potius sunt: sed qua
 plura, atque inter se singulariter, atque indiuidualiter
 differunt. Secundo probatur ex illo Genes. 1. *Vidit Deus*
cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona: ex quo loco
 verbo *cuncta* idem argumentum desumitur: verbo autem
fecerat aliud satis efficax: nam ea omnia in indiuiduo fe-
 cerat, atque omnia eorum etiam indiuidua prædicata:
 ergo indiuidua omnia creata, & eorum etiam indiuidua
 prædicata vidit: ex laude & complacentia diuina
 erga omnia creata illis verbis, *Et erant valde bona*: ter-
 tium, nihilo segnius, argumentum instruitur: nisi enim
 intime speciales, & indiuiduas etiam creatorum naturas
 penetrasset, imprudenter ea omnia laudaret: cum ex spe-
 ciali natura, & prædicato cuiusque defectuosa, & indi-
 gna laudis esse possent, licet communi entis prædicato
 bona forent. Bonum enim ex integra causa; malum vero
 ex quo eumque defectu: imò bonitas, & perfectio nil
 aliud, quam rei totalitas, & integritas, est. Tertio Psal.
 146. notitia Dei indiuiduorum omnium stellarum indi-
 duatum esse expressè dicitur: *Qui numerat multitudinem*
stellarum, & omnes eas nomina vocat, unde ad creata
 reliqua facilis est consequentia, & perspicua. A ratione
 verò totidem, eademque argumenta militent pro hac, ac
 pro prima conclusione: ex eo, quod omnia creata, ac se-
 cundum omnia prædicata, etiam indiuiduationem, à Deo
 intellecta, & voluntate ac libere sunt. Secundo quia se-
 cundum omnia sua prædicata sunt cognoscibilia, & vera.
 Tertio: quia omnia indiuiduatim cognoscere perfectio
 sine imperfectione est: imò necessarium, vt Deus omni-
 scius sit, sicuti necessario fore naturali ratione demonstra-
 tur.

5. Sit tertia conclusio etiam Catholica: ea omnia sin-
 gularia sine vili consusione clarissime, & distinctissime
 cognoscit Deus. Probatur ex 4. ad Hebræos. *Omnia autem*
nuda, & aperta sunt oculis eius; quæ autem confuse so-
 lum videntur, nuda, & aperta oculis non sunt. Secundo
 ex Ecclesiast. 13. *ubi oculi domini multo lucidiores sunt*
super solem circumspicientes. Confusio verò obsecritas
 potius, quam claritas cognitionis est. A ratione proba-
 tur conclusio: quia, et si Deus posset vnum prædicatum
 ab alio ex parte obiecti præcindere; aut potest etiam
 rem, vt physice est, intueri: re autem ipsa, & physice
 res quævis indiuisa, & infectilis in se est: ergo nequit esse
 in ea cognitione rei, vt physice, & re ipsa in se est, con-
 fusio, & complicatio, quæ solum in re partibus constan-
 te esse potest. Nihil autem partibus metaphysicis (de qui-
 bus hic loquimur) physice, atque, vt re ipsa est, constar;
 imò nec physice partibus constare creata plura: ergo si
 qua in rerum, vt physice sunt, cognitione confusio sit,
 in ipsa cognitione erit: ergo in Dei cognitione confusio-
 nis imperfectio in aduersa conclusione admittetur, quæ
 summæ perfectioni cognitionis diuinæ manifestè repug-
 nat. Quod si Deus (vt fert valgarior sententia) non-
 nisi, vt physice, ac re ipsa sunt, res potest cognoscere,
 clarius adhuc probata conclusio manebit: in alia verò ad-
 mittente Deum ex parte obiecti, physice etiam infectilis,
 posse cognitione sua præcindere, eadem ratio probat:
 quia, si omnia, & singula rei cuiusvis prædicata præcin-
 dendo cognoscit; in nullo ex his potest esse ex parte ob-
 iecti confusio: cum, adhuc metaphysice indiuisibilia, pro-
 prius omnia, & singula sint: quare, & cuiusvis complicatio-
 nis, & confusionis obiecti de se, & in se, omnino inca-
 pacia: ergo tota rota confusio Dei cognoscentis erit, at-
 que in diuinam refundetur cognitionem; quo nihil
 absurdius, & eius perfectioni summæ
 repugnantius.
